

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№5

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar

Crossref

OpenAIRE

CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

5-jild
5-son
May, 2026

May, 2026
Volume 5
Number 5

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
Economy of the region and industry
Экономика региона и отрасли

MINTAQA MEHMONXONALARIDA AUTSORSING VA KEYTERING XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Baxriddin Davlonov

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УСЛУГ АУТСОРСИНГА И КЕЙТИРИНГА В РЕГИОНАЛЬНЫХ ГОСТИНИЦАХ

Бахриддин Давлонов

INCREASING THE EFFICIENCY OF OUTSOURCING AND CATERING SERVICES IN REGIONAL HOTELS

Bakhriddin Davlonov

Received: May 8, 2026 May: May 12, 2026 May: May 19, 2026 Published: June 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintqa mehmonxonalarida autsorsing va keytering xizmatlari samaradorligini oshirish yo'llari, shu jumladan autsorsing va keytering xizmatlarning maqsad va vazifalari, mijoz tomonidan autsorsing va keytering xizmatlar bozorini tanlash, autsorsing va keytering shartnomasini tuzish hamda boshqarish jarayonlari bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: xizmatlar, autsorsing, keytering, mehmonxona, shartnoma, samaradorlik, autsorsing va keytering mexanizmi, sifat, autsorsing xizmat, keytering xizmat, baholash, narx, autsorsing va keytering narxi

Аннотация: В данной статье представлены научно обоснованные предложения и рекомендации по повышению эффективности аутсорсинга и услуг кейтеринга в региональных гостиницах, включая цели и задачи аутсорсинга и услуг кейтеринга, выбор рынка аутсорсинга и услуг кейтеринга клиентом, заключение и управление договорами на аутсорсинг и услуги кейтеринга.

Ключевые слова: услуги, аутсорсинг, кейтеринг, гостиница, договор, эффективность, механизм аутсорсинга и общественного питания, качество, услуга аутсорсинга, услуга кейтеринга, оценка, цена, цена аутсорсинга и услуг кейтеринга.

Abstract: This article presents scientifically based proposals and recommendations on ways to improve the efficiency of outsourcing and catering services in regional hotels, including the goals and objectives of outsourcing and catering services, the selection of the outsourcing and catering services market by the client, the conclusion and management of outsourcing and catering contracts.

Keywords: services, outsourcing, catering, hotel, contract, efficiency, outsourcing and catering mechanism, quality, outsourcing service, catering service, evaluation, price, outsourcing and catering price.

KIRISH

Yangi O'zbekistonda taraqqiyotning hozirgi bosqichida mintqa mehmonxonalarida autsorsing va keytering xususiy sektorga o'tkazish orqali ularning sifati va samaradorligini oshirish, aholining ijtimoiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarini yanada to'laroq qondirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistonda autsorsing va keytering xizmatlarining rivojlanishi mehmonxonalarida sog'lom ovqatlanishni tashkil etish, sog'liqni saqlash tizimida bemorlarni ovqatlantirish, kir yuvish, tibbiy buyumlarni zararsizlantirish, tibbiy tashxislar, global raqamli ekotizim, biznes jarayonlari autsorsing va keytering sohasini jadal rivojlantirish o'ta dolzarb va muhim

vazifalardan deb qaralmoqda. Ushbu yo'nalishdagi vazifalarni amalga oshirish autsorsing va keytering xizmatlarini rivojlantirish asosida mehmonxonalarida sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlash yo'llarini o'rganishga qaratilgan ilmiy-tadqiqot ishlarining dolzarbligini belgilab beradi.

Markaziy Osiyo va O'zbekiston mehmonxonalari sohasi so'nggi yillarda salmoqli o'sish ko'rsatmoqda. Mamlakatlarda turizm tiklanib, mehmonxonalar raqobati kuchaymoqda. O'zbekistonda tashriflar soni pandemiya dastlabki yillaridan beri sakkiz barobar oshib, 2024-yilda 8,2 mln kishiga yetgan[2]. Turizmning tiklanishi mehmonxonalar faoliyatini kengaytirib, xizmatlar talabini oshirgan. Bu sharoitda xizmat ko'rsatish sifatini

va samaradorligini oshirish muhim vazifaga aylanmoqda. Mehmontonalar o'z asosiy biznesiga e'tibor qaratib, qo'shimcha funksiyalarni tashqi provayderlarga topshirish (outsourcing) yoki tashqi taom yetkazib berish (catering) modellari qatorida ko'rib chiqilmoqda. Ushbu yechimlar orqali korxona xarajatlarini optimallashtirish, malakali kadrlar tanqisligini bartaraf etish hamda sifatni yaxshilash ko'zlanadi. Shu bilan birga, autsorsingning noto'g'ri tanlovi yoki shartnoma boshqaruvining yetishmasligi xizmat sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Maqolada outsourcing va keytering tushunchalari aniqlanib, ularning mehmonxona sohasidagi qo'llanish doirasi ko'rib chiqiladi. Global va Markaziy Osiyo (xususan, O'zbekiston) bo'yicha trendlar va amaliy benchmarklar tahlil qilinadi. Samaradorlikni baholashda qo'llaniladigan KPI – "mehmon boshiga xarajat" (cost per cover), mehnat unumdorligi, oziq-ovqat isrofi %, mehmon qoniqishi reytinglari, xizmatni o'z vaqtida yetkazish hamda shartnoma majburiyatlari bajarilishi kabi ko'rsatkichlar o'rganiladi. Shuningdek, autsorsing modellari va shartnoma tuzilishi (masalan, xarajat + foiz, belgilangan narx, royalti, koncessiya va boshqalar) turlari taqdim etiladi. Zamonaviy POS, ERP va IoT texnologiyalarining ilg'or qo'llanilishi orqali qanday qilib buyurtma boshqaruvi, inventarizatsiya va talab prognozida samaradorlik oshirilishi ko'rib chiqiladi. Xodimlar malakasi, ularning muntazam o'qitilishi, sifat nazorati va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash muhim jihatlari sifatida ajratib ko'rsatiladi. Muvaffaqiyatli outsourcing bitimi va samarali xizmat ko'rsatish uchun jihoz va taom yetkazib beruvchilar bilan barqaror ta'minot zanjiri tashkil etish, mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan hamkorlik ham muhim rol o'ynaydi[3][4].

Tadqiqot natijalariga ko'ra, to'g'ri xizmat ko'rsatuvchi tanlab olingan taqdirda autsorsing korxonaga sezilarli qiymat qo'shadi. Saralash va shartnomalarni oqilona tuzish eng muhim omil sanaladi. Masalan, Finlandiyadagi Kämp mehmonxonalar guruhiga oid tadqiqot xarajatlarni tejashni va asosiy biznesga qiymat qo'shishni ko'rsatgan[5]. Biroq ba'zi hollarda xizmat sifati va mijoz tajribasi zararlanishi mumkin: yirik xalqaro mehmonxona tarmog'i Osiyodagi provayderlarga autsorsing qilganda madaniy farqlar tufayli mehmonlardan shikoyatlar bo'lgan[6]. Shu bois, ushbu maqola outsourcing va catering amaliyotining eng yaxshi va yomon namunalari misolida mukammal tahlilni taqdim etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Hospitality sohasida outsourcing – bu tashqi provayderdan turli norasmiysi xizmatlarni (masalan, tozalash, kir yuvish, reklama, kadr yollash, keytering va h.k.) taqdim etishni anglatadi. Outsourcing orqali mehmonxona o'z resurslarini asosiy xizmatlarga (to'lovlarni qabul qilish, xonalarni boshqarish va qonuniy faoliyat) yo'naltirishi mumkin. Keytering esa mehmonxonaning restoran, bar, banket va oziq-ovqat xizmatlarini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Ushbu ikkinchi xizmat turi mehmonlar ovqatlanishi va tadbirlar ovqatlanishi uchun javob beradi.

Global miqyosda autsorsing mehmonxonada xarajatlarni kamaytirish va operatsion samaradorlikni

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

oshirish vositasi sifatida keng qo'llaniladi[7]. Masalan, Indoneziyadagi Gading Serpong hududidagi mehmonxonalarda outsourcing xizmatlari ularning umumiy samaradorligi va xizmat sifatiga katta ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlangan[7]. Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlar bu strategiyaning chet ellik mehmonlar tajribasini optimallashtirishga ham yordam berishini ko'rsatmoqda. Biroq madaniy moslashuv va sifat nazoratining yetishmasligi ba'zi hollarda autsorsingning muvaffaqiyatiga to'sqinlik qilishi mumkin[6].

Adabiyotlar autsorsing shartnomalari turli modellarni tasvirlaydi. Masalan, ayrim shartnomalar bo'yicha yetkazib beruvchi xarajatlarni qoplaydi va qolganini qo'shimcha foiz sifatida oladi (cost-plus kontrakt). Boshqa model – fiks narxli obuna, bunda provayder yil uchun rejani tuzadi va mijoz har oy barqaror miqdorda to'laydi. Ba'zi hollarda provayder qiymatning ma'lum foizini mijozga qaytaradi (royalty yoki koncessiya kontrakti). Ular ichida "foydadan belgilangan ulush" yoki "zilziladan belgilangan uglevod" kabi modellar ham uchraydi. Ushbu tuzilmalar xizmat ko'rsatuvchi va mijoz o'rtasidagi mas'uliyat va foyda-taqsimotni aniqlab beradi. Mutaxassislar yuqori sifatli shartnomalarni servis darajasini belgilangani (SLA), incentivizatsiya mexanizmlari va aniq ishlovchi mehnat haqini kiritgani muhim ekanligini qayd etadi.

Mehmonxona faoliyatida samaradorlikni o'lchaydigan bir qator ko'rsatkichlar (KPI) mavjud. Bunga masalan, ishi uchun xarajat/porsiya (cost per cover), ya'ni har bir mehmon boshiga to'lanadigan xarajat kiradi. Shuningdek, mehnat unumdorligi (bir ishchi kuniga qancha buyurtma bajarishi), ovqat isrofi foizi, mehmon qoniqish reytingi, ovqatni yetkazib berishning o'z vaqtida bajarilishi, va shartnoma shartlariga rioya etilishi (vendor KPI lari) muhim hisoblanadi. Masalan, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, restoran va mehmonxonalarda ovqat isrofi 15–17% atrofida bo'lib, bir mehmon boshiga o'rtacha 70–140 g isrofgacha yetishi mumkin[7]. Bu ko'rsatkichlarni kamaytirish uchun buyurtma va porsiya nazoratini kuchaytirish, aniqroq prognozlash va yaxlit qoldiqlarni kamaytirish kerak. Mehmon qoniqish indeksi esa doimiy ravishda anketalar orqali o'lchanadi; yuqori indeks ushlab turish uchun hammezbom xizmat sifatiga katta e'tibor talab etiladi. Keng tarqalgan sanoat tajribalariga ko'ra, F&B bo'limida mehnat xarajatlari umumiy daromadning 30-40% atrofida bo'lib, bu xizmatlarni autsorsing qilish orqali sezilarli tejashga erishish mumkin[5].

Mahalliy va global tajribalar autsorsingning foydasini va xavfini o'rgangan. Misol uchun, Helsinkidagi Kämp mehmonxonalar guruhi xizmatlarini tashqi provayderga berdi va buning natijasida asosiy biznesga e'tibor qaratgan holda xarajatlarni tejadi hamda raqobatdosh afzallikni mustahkamlaydi[5]. Boshqa yirik hotelyegalar esa noto'g'ri providerni tanlaganida xizmat sifati pasayishi mumkinligini kuzatdi[6]. Demak, adabiyotlarda outsourcing samaradorligini oshiruvchi omillar sifatida shartnoma modelining mosligi, xizmat darajasi bo'yicha tekshiruv va provayderning ixtisosligi o'ta muhimligi ta'kidlanadi[5][6].

Shu bilan birga, autsorsingni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun texnologik va uslubiy

yangilanishlar ham kerak. Masalan, bulutga asoslangan ERP va AI tizimlari mehmonxonalarga buyurtma prognozini aniqroq qilish (oʻrtacha 88% yuqori aniqlik) va ish jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi [6]. Yaʼni zamonaviy POS va inventarizatsiya tizimlari, IoT sensorlari va maʼlumotlar tahlili mehmonxonalarga xizmat koʻrsatishni raqamlashtirishda katta yordam beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mehmonxonalarda autorsing va keytering xizmatlari samaradorligini oshirish yoʻllari asoslab berish, autorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmini ishlab chiqish va amaliyotga qoʻllashning uslubiy taʼminotini yaxshilashga qaratilgan masalalar, mantiqiy fikrlash, qiyosiy tahlil, surovnomalar va iqtisodiy tahlil va tizimli tahlil bilan izohlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Autorsing va keytering mehmonxonalarda norasmiy xizmatlarni tashqi provayderga topshirish amaliyotidir. Masalan, katta mehmonxonalarda tozalash, kir yuvish, texnik xizmat va baʼzan ovqatlanishni ham autorsing qilish keng tarqalgan. Keytering esa asosan mehmonxonani oziq-ovqat bilan taʼminlaydigan boʻlimlar: restoran, bar, banket va hordiq-atvor xizmatlarini qamrab oladi. Shunday qilib, regionimizda mehmonxonalarda keytering xizmatini ham, uni taqdim etishni autorsing provayderiga topshirishni ham koʻrish mumkin.

Autorsing va keytering mehmonxonalarda samaradorlikni oʻlchaydigan asosiy KPilar joriy samarani baholashga xizmat qiladi. Misol uchun, mehmon boshiga toʻlanadigan cost per cover koʻrsatkichi yordamida har bir buyurtmaning narxi boshqariladi. Zahira va ishchi kuchi hisob-kitoblari asosida bu koʻrsatkichlarni pasaytirish mumkin. Oʻrta hisobda Osiyo va Yevropada restoranlarda mehnat xarajatlari daromadning 30-40% atrofida boʻlib, barcha xarajatlar eʼtiborga olinsa, umumiy F&B boʻlimi xarajatlari esa 60-75%ni tashkil etadi. Boshqa tomondan, autorsing provayderga komissiya yoki barqaror oylik toʻlov qoʻyish orqali foyda sezilarli darajada oshadi.

Mehmonxona va catering autorsing boʻyicha tuziladigan shartnomalar turlicha boʻlib, har biri turli xavf va foyda taqsimotini oʻz ichiga oladi. Masalan, “cost-plus” kontraktida provayder dastlab xarajat prognozini tuzib, haqiqiy xarajat ustidan “boshqaruv toʻlovi” oladi [7]. Boshqa variant – fiks narxli (subsidiyal) kontrakt, bunda butun yil uchun xarajat summasi oldindan aniqlanib, har oy barqaror toʻlov belgilanadi [4]. Bu modelda mijoz ortiqcha sarflardan xabardor boʻlmaydi, lekin provayder mahsulot yoki xizmat sifati pastayishi ehtimoli paydo boʻlishi mumkin. Bundan tashqari, kontrakt ichiga royalty yoki koncessiya shartlari qoʻshilishi mumkin: provayder foiz asosida mijozga daromadning bir qismini qaytaradi.

Mehnat resurslari samaradorligi va sifat boshqaruvi autorsing va keytering mehmonxonalarning muvaffaqiyati uchun muhim. Xorijiy tadqiqotlar koʻpincha mehmonxonalarda autorsing autorsing va keytering mehmonxonalarda kiritilganida, xodimlar yangi bilim va koʻnikmalarni oʻrganganini qayd etadi. Shu bois, autorsing va keytering jarayonida mehmonxona kadrlarini ham oʻqitish, standartlar bilan

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

tanishtirish zarur. Sifat nazorati uchun esa provayder bilan doimiy aloqa, mijoz fikri toʻgʻrisida maʼlumot almashinuvi va SLA natijalari monitoringi muhimdir.

Autorsing va keyteringni kiritish bilan bogʻliq xarajat va foydalarni baholash zarur. Eng oddiy yaxshilanish – xodimlarning bir qismini tashqi provayderga oʻtkazish orqali mehnat xarajatini kamaytirish; ammo bunga xizmat sifatiga salbiy taʼsir boʻlishi mumkin. Ishonchli provayder tanlanganida, ustuvor xarajatlar (ish haqi, oʻqitish, sugʻurta) kamayadi. Biroq provayder bilan shartnoma imzolanganida, biznes ularga maʼlum foizdagi masʼuliyat va xavfni topshiradi. Shu maʼnoda, risk tahliliga provayderning moliyaviy barqarorligi, tajribasi, va oʻz xizmat darajasini ishonchli kafolatlashi kabilar kiradi.

Amalga oshirilgan uchta case-study outsourcing amaliyotining turli natijalarini koʻrsatadi. Muvaffaqiyatli misol sifatida. Mehmonxonalarda tarmogʻidagi bir loyiha keltiriladi: tadqiqotlar koʻrsatdiki, toʻgʻri tanlangan xodim provayderi orqali mehmonxonada bemaʼlul xizmat amalga oshirilishi ish unumdorligini oshirgani maʼlum boʻldi. Aralash natijali misol – katta xalqaro marka mehmonxonasida autorsing va in-house xizmat uygʻunligi. Bu holatda xarajatlar qisqargan, ammo baʼzi joylarda sifat nazoratiga qoʻshimcha eʼtibor talab qilingan.

Tahlil natijasida aniqlandi: ring mehmonxonalarda mehmonxonalarda autorsing va keytering orqali xarajatlarni optimallashtirish mumkin, ayniqsa mehnat va maʼmuriy xarajatlarda kamayadi. Masalan, xodimlarni tashqi provayderga topshirish mehnat foizini pasaytirsa, buyurtmalarni raqamli boshqarish vositalari isrofini pasaytiradi. KPI tremlari shuni koʻrsatadiki, outsourcing-provayderlar bilan toʻgʻri ish olib borgan korxonalar ish sifati bilan birga daromad ham oshganini taʼkidlashmoqda. Biroq har doim ham autorsing va keyteringning avtomatik ravishda samaradorlikni oshirmaydi; ayniqsa, ifloslanish va madaniy moslashuvdagi muammolar ish sifati va brend obroʻsiga salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqaviy mehmonxonalarda autorsing va keytering xizmatlarining samaradorligini oshirish quyidagi omillarni uygʻun amalga oshirishga bogʻliq:

Strategik tayyorgarlik va tahlil. Autorsing va keytering lozim boʻlgan funksiyalar aniq tanlanishi va auditdan oʻtishi kerak. Xodim resurslari, xarajatlar va sifat boʻyicha joriy holatni oʻrganish zarur.

Toʻgʻri shartnoma modeli tanlash. Mehnat xarajatini pasaytirish yoki daromad ulushini oshirish maqsadida turli kontrakt variantlari sinab koʻriladi. Belgilangan KPI va SLAlarni aniq belgilab, monitoring tizimini yoʻlga qoʻyish muhim.

Texnologik imkoniyatlardan foydalanish. Zamonaviy tizimlarni joriy etish orqali buyurtma prognozi, zahiralar va mijoz maʼlumotlari nazorati yaxshilanadi. Bu tizimlar maʼlumotlarga asoslangan qaror qabul qilishni va resurslarni optimal taqsimlashni taʼminlaydi.

Kadrlar tayyorlash va sifat nazorati. Autorsing va keytering bilan ishlovchi xodimlarni muntazam oʻqitish, xizmat koʻrsatish standartlari boʻyicha treninglar tashkil qilish lozim. Sifat taʼminoti uchun

doimiy tekshiruvlar va mijoz fikrini kuzatish tizimi joriy etilishi tavsiya etiladi.

Samarali ta'minot zanjiri va mahalliy resurslar. Mamlakat va mintaqa sharoitida mahalliy yetishtirilgan oziq-ovqat va resurslardan foydalanish, ekologik sertifikatlar va ISO 22000) kabi talablarni amal qilish orqali barqarorlik oshiriladi. Bu nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki turizm sohasi va qishloq xo'jaligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Monitoring va takomillashtirish. Loyihani amalga oshirish bosqichma-bosqich rejalashtirilib, har bir bosqichda KPilar asosida natijalar baholanadi. Jadvallarda va diagrammalarda o'lganadigan mezonlar, rejalashtirilgan o'sish va harajat qisqarishi ko'rsatiladi. Agar kerak bo'lsa, shartnoma sharoitlari qayta ko'rib chiqiladi.

Tavsiya: Mintaqaviy mehmonxonalarda autorsing va keytering samaradorligini oshirish uchun yuqoridagi bosqichlarga amal qilgan holda har bir loyiha davomida olingan darslar va natijalar doimiy ravishda tahlil qilinishi kerak. Raqamli yechimlarga sarmoya kiritish, provayder sifatini muntazam baholash hamda xizmat ko'rsatish darajasini jadval asosida kuzatish mehnat samaradorligini va mijoz qoniqishini sezilarli darajada oshiradi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Baxriddin Davlonov- Qarshi davlat texnika universiteti mustaqil izlanuvchisi / Бахриддин Давлонов — самостоятельный исследователь Каршинский государственный технический

университет / Bakhriddin Davlonov - Independent Researcher, Karshi State Technical University

E-mail: bahridindavlonov5@gmail.com

ORCID: 0009-0003-6364-089X

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

[1]. News | Hoteliers in Central Asia reap benefits of state-led tourism development programs <https://www.costar.com/article/565418144/hoteliers-in-central-asia-reap-benefits-of-state-led-tourism-development-programs>

[2] [3] [4]. Local Hotels and MSMEs in Central Asia Are Championing Sustainability Through Green Technology and Environmental Certifications | SWITCH-Asia

<https://www.switch-asia.eu/news/local-hotels-and-msmes-in-central-asia-are-championing-sustainability-through-green-technology-and-environmental-certifications/>

[5] Opinnäytetyön mallipohja <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/94903/Benefits%20of%20Outsourcing%20facility%20services%20when%20choosing%20right%20service%20provider%20for%20a%20hotel.pdf?sequence=1>

[6] Case Study: The Cost of Bad Hospitality Outsourcing

<https://www.silverbellgroup.com/case-study-cost-of-bad-hospitality-outsourcing/>

[7] (PDF) The Impact Of Outsourcing on Hotel Efficiency and Performance

https://www.researchgate.net/publication/379441402_The_Impact_Of_Outsourcing_on_Hotel_Efficiency_and_Performance

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz